

МАСОВІСТЬ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Сьогодні розвиток української нації неможливо уявити без вищої освіти, яка давно вже стала однією із важливих складових інфраструктури ринку праці. Це зумовлено тим, що більшість елементів якості робочої сили формується та розвивається в процесі професійної підготовки. Саме тому перед системою вищої освіти стоїть завдання підготувати фахівців, які володітимуть не тільки необхідними теоретичними знаннями, але й зможуть ефективно використовувати раніше отримані знання в сучасних умовах функціонування економіки. Виходячи з цього, професійна теоретична підготовка стає ключовим аспектом майбутнього працевлаштування молоді засвідчує професійну компетентність фахівця, його соціальну спрямованість, ціннісну орієнтацію, можливість задовольнити як власні духовні й матеріальні потреби, так і потреби суспільства.

Проте сьогодні не тільки в Україні, але й у багатьох країнах Європи, вища освіта поступово втрачає позиції певного привілею та набуває рис більше соціальної норми. Суттєвим недоліком процесу зростання масовості вищої освіти є погіршення якості професійної освіти, проблеми на ринку праці, дефіцит спеціалістів робочих та надлишок «офісних» професій, некомпетентність та низька кваліфікованість спеціалістів тощо. Хоча, на думку експертів, масовість сама по собі не впливає на якість освіти. «Це відбувається під впливом інших факторів, наприклад, демографічна криза та надмірна комерціалізація освіти в окремих університетах обумовлює появу негласної заборони відраховувати студентів за погану успішність». Фахівці також вказують на значне розширення системи вищої освіти, що відбувалося в Україні з середини 1990-х років, маючи на увазі як збільшення самої кількості вищих навчальних закладів, так і стрімке зростання загальної кількості студентів і випускників ВНЗ. Зі швидким розростанням системи вищої освіти прямо й опосередковано пов'язуються такі проблеми, як руйнування системи професійно-технічної освіти, дефіцит кваліфікованих кадрів робітничих спеціальностей, неможливість для багатьох випускників ВНЗ знайти роботу за фахом, інфляція освітніх і професійних стандартів, надмірне навантаження на викладачів та недостатнє фінансування університетів, зростання рівня корупції у ВНЗ та інші.

Парадоксальним чином процес деіндустріалізації веде не до скорочення, а навпаки, до розширення системи вищої освіти, оскільки дефіцит робочих місць загострює конкуренцію на сучасному ринку реальних і символічних кваліфікацій. Самі роботодавці дедалі частіше почали розглядати документ про вищу освіту як додатковий фільтр, що дозволяє «відсіювати» надлишок потенційних працівників, котрі такого документа не мають. Натомість процес розширення системи вищої освіти у розвинутих країнах обумовлюється наявністю об'єктивного попиту на вищу освіту.

Незважаючи на всі переваги, очевидним та найбільш негативним наслідком популяризації ступеня масовості вищої освіти є невідповідність освітніх програм вимогам часу, знецінення, застарілість та в певній мірі непотрібність отримуваних кваліфікацій. Дана ситуація ще більше загострюється в умовах слабкого зв'язку між структурою підготовки спеціалістів у навчальних закладах та реальними потребами сучасної економіки. Сьогодні значна кількість батьків і абітурієнтів розглядає вищу освіту як соціально обов'язкову цінність, таким чином сприяючи подальшому зростанню її масовості, завищуючи очікування щодо її результатів. Такі високі соціальні очікування теж мають тенденцію до інфляції адже вища освіта внаслідок масовості у пересічному випадку перетворюється з переваги на стандарт, норму, що має вже не стільки позитивний, скільки негативний характер – не наявність вищої освіти дає певну перевагу, а натомість суттєвим недоліком стає її відсутність. У думці абітурієнтів виникає уявлення про критичну необхідність «професіоналізму», що не обов'язково реалізується через набуття певних знань та навичок, але обов'язково формально підтверджується дипломом про вищу освіту «встановленого зразка». Саме це і є однією із ключових проблем сучасної вищої школи, так як наявність диплому спеціалістів не підкріплюється необхідною кількістю якісних знань. Навальний процес вже не є таким як раніше, так як замість споживання освітніх послуг, кожен бажаючий має нагоду «придбати» ту чи іншу професію, не зрозумівши її істинної цінності.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що сучасна система вищої освіти, яка повною мірою відповідає вимогам часу, є одним з найголовніших чинників зростання якості людського капіталу, генератором нових ідей, запорукою динамічного розвитку економіки і суспільства в цілому. Для того, щоб українська вища освіта по-справжньому ефективно виконувала ці важливі завдання, необхідне її оновлення з урахуванням актуальних світових тенденцій розвитку освіти у широкому соціально-економічному контексті.